

Ročník XVIII

únor 2009

číslo 2

Hrdost a plachost – dvojice sester věrných; nad kolíbkou jak sudičky mi stály...

„Výš hlavu!“ kázala hrdost.

„Sklop oči!“ šeptala plachost.

Tak půjdu světem: oči sklopené,
zvednutou hlavu – hrdost a plachost.

Marina Ivanovna Cvětajevová

Úvodem

Partaje si - nejen v totalitě, často volí do čela lidi, kteří neuspěli ve své profesi a jsou navíc bezcharakterní. Politikaření ničí hospodaření. Ministři by měli být vybíráni přísnými konkurzy, za které by měla příslušná strana ručit. Stát je největším podnikem. Dokud se jej nenaučíme spravovat, nebude lépe.

I když sám sebe a svou rodinu uspořádám moudře, bude na mne doléhat zlo zvenku.

K naší svobodě ve 20. století přispělo mnoho obětavých lidí, mezi nimi i mnoho Rusů. Jsme jim mnoho dlužní. Přetiskujeme dlouhý text o poměrech v Rusku.

Zlo nikdy samo neustoupilo. Jak přispět těm, kteří se proti zlu statečně staví?

Bůh nám chce pomáhat. Někdy může, ale někdy nemůže. – To my Bohu svazujeme ruce.

Ani my nepodporujeme lumpárny, lenost, neodpovědnost nebo zbabělost svých dětí.

Ve starých písních a poezii byla řeč o lásce mateřské, o věrnosti i o selhání, o smrti a neštěstí.

/v

KULTURA JE PROJEVEM NÁBOŽENSTVÍ

V Roudnici skončila výstava sochaře Preclicka. Jenže – ouha – jsou tři sochaři tohoto jména! Tento je Mojmir. Když jeho dceruška převrhla polici a sochy se rozbily, usmál se na ni: uděláme jiné pajduláky, hlíny je dost! Já jsem chtěl původně psát na Quardiniho téma: „Vedle jistoty definitivně platného řádu Božího existuje zkušenost...slepého... osudu.“ Ale asi bych to neuměl... Preclickovi pajduláci právě nesou vzpřímeně tíži osudu; postavy rozpolcené, ale ne tragické ani falešně mystické. Andělé smrti, ale na prahu věčnosti. Matka bolestná kryje Kristovu tvář svým pláštěm. Něžná Zdislava, Jan Nepomucký v pokorné odevzdanosti. Není možno nemyslet na Tillich: „Náboženství je podstatou kultury, kultura je projevem náboženství.“ Kdyby šel Ježíš pod stromem v Kryštofově údolí, řekl by: Mojmiré, sestup, dnes chci být tvým hostem! Teď už jsou oba DOMA.

Jan Rybář

Jak?

Jak žít? Jak být prostý a být doslovný? Vždycky jsem hledal slovo, které bylo vysloveno jen jednou, ba slovo, které dosud nebylo vysloveno vůbec.

Měl jsem hledat slova všední.

I k neposvěcenému vínu
nelze už nic přimísit ...

Vladimír Holan

Osud církve nebude v budoucnu záviset od toho, kolik moudrosti, chytrosti a „politických schopností“ ze sebe vydají její preláti a vedoucí instance, nýbrž od návratu církvi k diakonii, ke službě lidstvu. Ovšem ke službě, kterou určuje lidská nouze, ne naše chuť a zvyklosti.

Alfréd Delp SJ, psáno v nacistickém vězení před popravou 2.2. 1945

Foto: Václav Peták

IZRAEL NEMŮŽE STÁT SE ZALOŽENÝMA RUKAMA

V Izraeli se zase bojuje. Moji bratři opět krvácejí a umírají. Není vteřiny, abych na ně nemyslel, nenechám si ujít žádné zprávy v rádiu nebo v televizi, hltám denně noviny, abych přibližně věděl, jak si válčící strany stojí. Mám představu, nebo srovnání. V někdejších Sudetech zvedli hlavu fanatičtí potomci vystěhovaných a na Prostějov, Olomouc, Liberec padají rakety, které zabíjejí, pokud se trefí, nevinné lidi. Co bych čekal od vlády a armády? Že zůstane stát se založenýma rukama?

Na Izrael spadlo osm set raket, které zabíjejí, mrzačí a straší obyvatele, kteří touží po klidu a míru jako málokdo na tomhle světě. Po dvou tisících letech pronásledování a křivd mají svou staronovou zemi, kde jsou doma a o níž vědí, že už nikdy nedopustí, aby beztržestně zabíjení židů, mých bratří, bylo tolerováno, trpěno, nebo dokonce odpuštěno. Byl jsem v Izraeli v jeho prvních dnech, v obleženém Jeruzalémě s českým reportérem Aškenázem a slovenským Mňačkem. Jeruzalém leží v údolí mezi vysokými kopci, z nichž stříleli na město arabští dělostřelci, vycvičení Angličany, a za každým klečícím dělostřelcem stál anglický důstojník, který mu pomáhal zaměřovat dělo. Kličkoval jsem mezi těmito dělostřeleckými výstřely. Měl jsem ve vědomí nedávnou dobu šoa, zkázy, kdy zabít nebo ponížit žida bylo v Evropě chráněno německými zákony. Zahynulo nevině šest nebo sedm milionů lidí, mezi nimi můj tatínek. Mohlo by se to v jakékoli podobě opakovat? Ano, ano, ano. A zase umírají moji bratři, s jediným, nejdůležitějším rozdílem mezi staršími pokoleními a mými současníky - brání se.

Izrael vrátil židům důstojnost, kterou jim Němci v okupované Evropě brali, i s jejich životy. To není vzdálená minulost. To je stín, vržený na každého žijícího žida a Izraelce kdekoli na světě, ale v Izraeli zvláště. Důstojnost v mé době je schopnost a odhodlání se bránit. Všechno ostatní ponižuje, odsuzuje k smrti.

Izraelci nechtějí vygumovat Persii z mapy, jako perský prezident Ahmadinežad Izrael. Většina Izraelců je smířena s ustavením Palestinského státu. Svět, Spojené národy jim to nabídl už v roce 1948, kdy jsem odtamtud posílal do Prahy zprávy. Arabští vůdci to odmítli. Řekli svým lidem: Vrátime se na bodácích. Zazeneme židy do moře. To jim neradí korán, to je cíl a strategie arabských vůdců, a kdokoli z nich je mírumilovnější, toho zabijí, jako zajordánského krále Abdula-ha nebo egyptského prezidenta Sadata.

Mrzí mě, že český tisk, v znepokojujícím rozsahu, straní ke druhé straně, oklamán arabskou propagandou, která je stejně prohaná jako kdysi nacistická propaganda pana Goebbelse. Arabští vůdci a vedoucí Hamasu lžou. Nedá se jim věřit. Jsou podlí, zlí a prohaní. Naštěstí jsou i zbabělí. Nechávací se

CIT PRO PRÁVO

František Schwarzenberg (1913-1992) přednesl v prostorách Právnické fakulty UK v Praze 20.5.1938, v den vyhlášení částečné mobilizace, svůj projev. Bylo mu teprve 25 let.

„... Dnes nejde již pouze o hájení práv jednotlivců a vyšších právních celků. Dnes jde o vzkříšení a udržení právního citu. Vždyť vidíme, že celé národy mlčí k zřejmému bezpráví... I nejdokonalejší právní soustava pozbývá smyslu tam, kde není citu pro právo a vědomí nutnosti existence a zachování právního řádu... vidíme, že čím dále tím častěji je porušována stěžejní zásada všeho práva, zásada „pacta sunt servanda“, zásada zachování smluv a věrnosti k danému slovu. Kdyby tyto poměry zavládly mezi jednotlivci, pak věru nevím, kam by se řítla naše kultura, pak nevím, byl-li by ještě život snesitelným a důstojným svobodných lidí...“

Dějiny a současnost, č. 1/09

zaštitit ženami a dětmi a jsou šťastní, když český, jakož i světový tisk, ukazuje zabitě děti v kalužích krve. Židé chrání své děti před raketami v krytech. Arabští vůdci je nechávají na ulicích Gazy, jako užitečný kapitál pro svou prolhanou propagandu.

Za minulý týden vystřelili hrdinové Hamasu na Izrael, na mé kamarády v Askelonu a v Berseve, čtyři sta raket. Za to nemohou ani židovské, ani arabské děti. Rve mi srdce, když vidím zabitě arabské nebo židovské dítě. Za Hitlera zabili nacisti milion pět set tisíc židovských dětí do patnácti let. Izraelci nemají ve svých válečných cílech zabíjet děti. Válčí za mír, za pokojnější život svých obyvatel, kteří už si prožili pět válek, naštěstí vítězných. Rakety Hamasu ohrožují milion Izraelců. V Izraeli je přibližně tři a půl milionu lidí. Vyhubit třetinu jednoho lidu se povedlo v Evropě Němcům. Má se to opakovat nyní znovu, na Blízkém východě?

Jsem na straně Izraelců, bez ohledu na to, co píše Frankfurter Allgemeine nebo New York Times. Izraelci jsou důstojní, demokratický a hrdinský lid, který, když nemá na vybranou, vytáhne do boje. Opakoval bych rád v české zemi, kterou mám rád jako sebe, že Izrael vede spravedlivou, třebaže tvrdou, až nelitostnou válku, na té správné straně, jak, o tom jsem přesvědčen, ukáže budoucnost. Nechte Izrael, aby se bránil. Dopřejte Izraelcům konečně klid, klid zbrání, klid pro život, pro který jsme se narodili. Jestliže to nejde jinak než válkou, snažte se o spravedlivý pohled.

Měl jsem kamaráda, izraelského letce, vycvičeného v Čechách. Nad Suezem, v jeho miráži, spatřil z každé strany nalétat na sebe dva Migy. Protože rozuměl rusky, slyšel prvního ruského pilota, válčícího za Nasirovy

T.G. Masaryk adresoval ve svém prvním poselství československé vládě před 90 lety v Kramářově vládě i tato slova: „Chceme být ušlechtilí, ale nesmíme být slabí; slabá ušlechtilost několikrát již vylítla komínem historie.“

Antoine de Saint-Exupéry věděl víc než dobře, co znamená nasadit život. Jednou řekl: „Žít můžeš jen z toho, pro co jsi ochoten i zemřít. A kdo odmítá smrt, odmítá i život.“ Před čtyřiceti lety odešel z tohoto světa ušlechtilý, a přitom nesmírně odvážný a silný člověk. Mladý, ještě středoškolák, který ovšem měl srovnané hodnoty a který podle posledního dopisu rodičům odešel proto, že si života až příliš vážil. Trápilo ho, že po kapitulaci politiků v srpnu následovala i kapitulace národa, zblízka viděl, že Palachova smrt s lidmi sice otrásla - ale jen vnitřně, nikoli k činu. Rozhodl se, že Českoslovákům poskytne ještě jednu, třetí, poslední šanci: „Hodně chci pro vás, pro všechny, a proto musím hodně platit. Nesmíte se nikdy smířit s nespravedlností, ať už je jakákoli.“

Semtam nějaký cizinec se v Praze zeptá na místo skonu Jana Palacha. Jana Zajíce však už ve světě nikdo nezná. Myslím, že bychom jejich jména měli vyslovovat současně. A nezapomenout na druhého Jana, který napsal: „Ve jménu života vašeho hořím“...

Zdeněk Hübner

Jan Zajíc

vojáky. Říkal: Podívej, židi umějí lítat. Druhý ruský letec rusky odpověděl: Podíváme se, jestli umí i plavat. Můj kamarád oba sestřelil, ale neměl z toho radost. Nechci být vrah, řekl mi po svém leteckém souboji, i kdybych měl odjet do Austrálie. Ale nechci se nechat zabít, jako zabil Hitler mou mámu a tátu.

Mám to na mysli, kdykoli Izrael válčí. Mám to na mysli tyto dny, každou vteřinu.

Arnošt Lustig, Právo 15.1.2009

VZPOMÍNAT, ZNAMENÁ ZPOMALIT BĚH ČASU

Jiřina Šiklová

A taky uvědomit si souvislosti, které jsme třeba dříve ani neviděli.

Dle zápisů v indexu, prý Jan Palach navštěvoval taky moje přednášky na podzim 68. Nepamatuji se na něj. Ale když se upálil, měla jsem již na světě svoje malé děti a dovedla jsem si představit bolest té jeho maminky. Opakovaně jsem se sama sebe ptala, zda vědomí jeho matky, že je její syn všemi uznávaný hrdina, zmírilo její bolest. Tehdy jsem napsala článek s názvem Zoufalý čin nad slovy k zoufání a dovolávala se v něm Emanuela Rádla a jeho úvah o tom, že čin, událost, tvoří i to, jaký smysl jí dáme, co z ní připomínáme. Paradoxně jsem vítala i všechny spory kolem Palachova hrobu na Olšanech, bezmocnost StB před desítkami svíček, které tam denně lidi kladli i to, že je tak Jan Palach znepokojoval, až zničili jeho hrob a tajně jeho tělo spálili. Vadil jim svým činem i po smrti. Měla jsem z toho radost. Tak přece jen jeho smrt měla smysl a snad

to tak vnímá i jeho nešťastná maminka. Pak začala dlouhá léta zapomnění a mnozí z těch, co si to ještě pamatovali, opakovali, že jeho smrt si tento „bůčkový národ“ nezasloužil. A v lednu 1989 stačila skupina lidí, kterým se dnes až někdy pohrdlivě říká „disidenti“ k tomu, aby svolala setkání k připomenutí jeho památky a najednou se ten mlčenlivý a zdánlivě nevědecký a zbabělý národ rozpomenul a pohnul. Denně se lidé scházeli na Václavském náměstí, denně se nechávali rozhánět kluky v uniformách SNB s bílými helmami a bílými obuškami v rukách a takto, opakovanými střety, lidi uctivali toho, který se upálil a o kterém lidi dvacet let „nevěděli“. Do historie to vstoupilo pod názvem Horký týden a i zahraniční reportéři se rozpomněli na čin studenta naší fakulty, tedy FFUK, který zdánlivě marně a zbytečně obětoval svůj život. Taky jsem tam chodila, posílala jsem na tyto bojůvky s esenbákami i vlastní děti a zase jsem, paradoxně, z těch střetů

měla radost. Ne pro senzacii, kterou to budi- lo v zahraničním tisku, ani pro zranění, kte- rá tam mladí lidé utržili, ale proto, že jsem vzpomínala na toho našeho studenta Palacha a jeho maminku. Teprve po dvaceti letech se dočkal toho, že jeho čin oslovil znovu lidi a ti si uvědomili svoje ponížení. V duchu jsem mu děkovala a říkala si, že je škoda, že se nedožil toho, jak jeho čin dodatečně půso- bil na lidi, které chtěl kdysi oslovit. Víím, je to paradox, osloví-li někdo svojí dobrovol- nou smrtí následující generace, nemůže to vnímat. Tak alespoň my, co jsme přežili, si uvědomme, že dobu vždycky profiluje čin skupiny, minority, jedinců, kteří dávají té hmotě či chcete-li mase, určitý tvar, který ostatní vnímají jako smysl a význam, který pak ostatní může oslovit. A to platilo v době upálení Jana Palacha, stejně jako za dvacet let po jeho smrti a podobný to má význam i v současnosti. A to platí po celém světě i pro ty maminky, které bezmocně a v bolesti sledují počínání svých dětí.

RUSKO DNES

Vážení přátelé!

19.1. 2009 byli v Moskvě v ulici Prečistěnka před domem č. 1 na dohled chrámu Krista Spasitele a moskevského Kremlu nájemným vrahem brutálně zavražděni novinářka Anastasija Baburovová a advokát Stanislav Markelov.

Rozhodli jsme se proto jejich památce i památce našich dalších stejně postižených ruských kolegů věnovat vzpomínkové shromáždění v pátek 30. ledna 2009 od 13 do 14 hod. na Staroměstském náměstí v Praze u Husova pomníku

*Hana Kofránková,
Jaromír Štětina,
Libor Dvořák ...*

Prohlášení ruské Solidarity

Během jediného dne, 19. led- na, jsme se stali svědky hned tří krutých vražd v Moskvě. Zahynuli advokát Stanislav Markelov, novinářka Anastasija Baburovová a opoziční aktivista Anton Stradymov. Stanislav Markelov a Anastasija Baburo- vová byli zastřeleni uprostřed bílého dne, pět minut chůze od Kremlu.

Není pochyb o tom, že tyto vraždy jsou politické. Profes- ionální činnost zavražděných úzce souvisela výhradně se sférou obhajo- by lidských práv, informací a politiky. Tyto vraždy za poslední dobu v současném Rus- ku zdaleka nejsou první: všichni ještě máme v živé paměti tragickou smrt Anny Politkov- ské, Magomeda Jevlojeva i dalších občansky angažovaných lidí, kteří se stali obětmi krimi- nální zvláště Putinova Ruska. Ruské úřady

Anastasija Baburovová

nesou za to, co se stalo, přímou odpovědnost. Přes neustálé halasění o „stabilitě“ a „pořá- ku“ v zemi nedělají pro zabezpečení elemen- tární bezpečnosti ruských občanů nic. Prak- ticky žádná z významných politických vražd poslední doby nebyla odhalena a viníci neby- li potrestáni. Stimulem těchto vražd je úřady rozpoutaná štvavice proti opozici a nesou- hlasícím, která ve společnosti živí atmosféru nesnášenlivosti a nenávisti vůči jinak smýš- lejícím. Zločinci cítí, že mohou klidně vraž- dit dál - další oběti se může stát každý z nás, každý z těch, kdo se v současném Rusku nebojí otevřeně hájit občanská práva.

S tím musíme skoncovat. Musíme dosáh- nout toho, aby všechny politické vraždy byly vyšetřeny a jejich viníci dopadeni a potrestá- ni. To ovšem nebude možné, dokud v zemi nebude nastolena demokracie a svoboda

tisku. Domoci se toho je naší povinností před zavražděnými, před všemi Rusy.

Neznáme ani objednavatele, ani vykonavatele těchto krva- vých zločinů. Avšak bez ohledu na to, kdo konkrétně zabil Sta- nislava Markelova, Anastasju Baburovovou a Antona Stradymova, jejich smrt jen roz- šířuje účet, který předkládá- me režimu, vládnoucímu v naší zemi.

Žádáme demisi těch předsta- vitelů moci, kteří jsou za právní řád v zemi bezprostředně odpovědní a svou nečinností připustili samotnou možnost páčání poli- tických vražd - ministra vnitra Nurgalijeva, šéfa FSB

Bortnikova, generálního prokurátora Čajky a šéfa Vyšetřovacího výboru při Generální prokuratuře Bastrykina. My sami přebíráme

Stanislav Markelov

veřejnou kontrolu nad vyšetřováním těchto zločinů.

Památka našich padlých přátel a kolegů nás bude nutit k ještě důslednější obhajobě práv občanů Ruska na svobodu a demokracii, k ještě rozhodnějším usilování o demontáž režimu, který dnes v Rusku existuje. To je před všemi zabitými naše povinnost.

Truchlíme nad zavražděnými a vyjadřujeme soustrast jejich příbuzným, blízkým i kole- gům.

Čest jejich památce!

Výroky advokátů

Genri Reznik

Advokáti se v naší zemi už dávno stali riziko- vou skupinou a věnovat se této profesi není poslední dobou bezpečné. Advokáty pravi- delně stílejí, podřezávají a ubíjejí k smrti a odpověď na otázku, kdo se dopustil těchto vražd a jaké byly jeho motivy, musí poskyt- nout kvalifikované objektivní vyšetřování. Podle mého soudu by se takovému vyšetřo- vání měl věnovat Vyšetřovací výbor při gene- rální prokuratuře a pod osobní kontrolou by si

ho měl vzít buď osobně pan Bastrykin nebo někdo z jeho náměstků. My, tedy pospolitost advokátů, převezmeme vyšetřování tohoto případu pod svou kontrolu, protože každý případ útoku na advokáty chápeme jako mimořádnou událost.

Genrich Padva

Je to příšerné. Mohu říct jen tolik, že taková situace je nepřipustná. Vypovídá to o slabosti moci a justičních i bezpečnostních orgánů. Už jsme se dostali tak daleko, že lidé jsou odštělováni přímo ve středu města. Je to příšerné, víc k tomu říct nemohu.

Stanislav Markelov

Už mě to unavuje. Unavuje mě narážet na jména svých známých v černé kronice. To už není práce, to je problém holého přežití. Potřebujeme ochranu před nacisty, potřebujeme ochranu před mafiánskými úřady a teď už i před justičními a bezpečnostními orgány, které mafiánským úřadům jednoduše pomáhají. A všichni moc dobře víme, že kromě nás samotných nám už tuto ochranu nikdo nikdy neposkytne. Ani Bůh, ani car, ani zákon - už nikdo, jediné my sami.

Stanislav Markelov, z úvah na tiskové konferenci 19.1. k případu osvobození plukovníka Budanova, pronesených krátce před vraždou: Pro koho je to výhodné? Je to zvláštní, ale pro Budanova ne. Kdyby tam ještě krátký čas vydržel, tak by se na svobodu dostal zcela legálně. Což by pro něj bylo mnohem výhodnější. Takhle se kompromitovat je nevýhodné i pro soud. Nu a máme-li mluvit o různých politických silách, jsem přesvědčen, že pro různé skupiny, sympatizující s Budanovem, je to nevýhodné taky. Budanova přece potřebují jako hrdinu, a ne jako zločince, který se dal na pokání. A stejně nevýhodné je to pro prokuraturu, která se rozhodla pro bobříka mlčení. Slyšeli jste od ní alespoň jedno prohlášení? A třeba jen formální... Třeba jen mediální odseknutí... Mám takový pocit, že oni sami ponoukají veřejné mínění k názoru, že se jednalo o čísi objednávku...

Neměli bychom zapomínat, kdy a v jakých podmínkách celý tehle příběh začal. Před osmi lety lidé v Čečensku, žádající spravedlnost, nespolehali na soudy, ale šli do lesa. Pak se situace postupně začala trochu měnit - a kolik úsilí na to bylo vynaloženo, kolik práce, aby se lidé neobrátili na separatisty, ale k soudu. Proto si v kontextu Budanovova případu jen těžko lze představit bezostyšnější demonstraci toho, že všechno to úsilí a práce byly vynaloženy nadarmo. Tohle osvobození je výhodné pro ty, co dodnes běhají po horách, protože právoplatný výrok o Budanovově osvobození neexistuje.

Pro koho je to výhodné? Přece pro ty, jimž

vyhovuje, že ruské právní instituce na Kavkazu nefungují. A když tyto instituce nekonnají, musím na sebe jejich funkce převzít já. Budanov má na svědomí další zločiny. Ty se teď došetřují. Když jsme celý případ proti němu zahajovali, nechtěli jsme se zbytečně rozptylovat a soustředili se na nejpádňější fakta, rozhodli jsme se dosáhnout obvinění jen v jedné epizodě. Ta fakta jsou všeobecně známa a nelze je jen tak škrtnout s odvoláním na válečné podmínky, protože tato fakta se týkají osobních vztahů Budanova s civilisty, kteří k němu přicházeli beze zbraně. Prokuratura o tom devět let mlčela. A já budu žádat, aby tyto materiály byly znovu otevřeny.

Z obžaloby proti J. D. Budanovi, jak ji v knize Putinovo Rusko uvádí Anna Politkovská

OBŽALOBA

v případě plukovníka VÚ č. 13206 Jurije Dmitrijeviče Budanova (160. tankový pluk), obžalovaného z trestných činů podle § 105, odstavec 2, § 126, odstavec 3 a § 286, odstavec 3 Trestního zákona Ruské federace a podplukovníka VÚ č. 13206 Ivana Ivanoviče Fjodorova, obžalovaného ze spáchání trestných činů podle § 286, odstavec 3 Trestního zákona Ruské federace.

VYŠETŘOVÁNÍ ZJISTILO:

26. března 2000 se VÚ č. 13206 v prostoru své dočasné dislokace na okraji vesnice Tangi v Urus-Martanském okrese Čečenské

republiky.

Během oběda v důstojnické jídelně Budanov a Fjodorov oslavovali narozeniny Budanovy dcery a požívali alkoholické nápoje...

Těsně před půlnocí 26. března se Budanov, aniž k tomu dostal pokyn nadřízeného štábu, rozhodl, že se osobně vypraví do vesnice Tangi - údajně proto, aby si osobně překontroloval informace o tom, že v domě v Zarečné ulici č. 7 se zdržují osoby, které jsou příslušníky nezákonných ozbrojených uskupení. Na cestu do Tangi nechal Budanov své podřízené připravit obrněné vozidlo pěchoty č. 391. Před odjezdem se Budanov i posádka transportéru ve složení seržant Grigorjev, seržant Jegorov a seržant Li En-šou vyzbrojili armádními samopaly AK-74.

Budanov posádku předem upozornil, že ve vesnici mají zadržet čečenskou odstřelovačku. Z tohoto důvodu členové posádky veškeré další Budanovovy pokyny a rozkazy bez odmluv plnili.

Budanov se třemi vojáky dorazil do Tangi 27. března krátce po půlnoci. Na jeho rozkaz transportér zastavil hned vedle domu č. 7 v Zarečné ulici, ve kterém žila rodina Kungajevova. Plukovník Budanov se seržanty Grigorjevem a Li En-šouem vstoupil do domu. Uvnitř našli Elzu Visajevnu Kungajevovou, narozenou 22. března 1982, a její čtyři nezletilí sourozence. Rodiče doma nebyli. Buda-

nov se zeptal, kde jsou. Když nedostal odpověď, znovu překročil své služební pravomoci i federální zákon č. 13 O boji s terorismem a Li En-šouovi a Grigorjevovi nařídil, aby Elzu Kungajevovou zajali. Oba seržanti v dobré víře, že jednají podle zákona, se Kungajevové zmocnili, zabalili ji do příkrývky, kterou vzali v domě, vynesli ji z domu ven a zavřeli do prostoru pro výsadek uvnitř obrněného transportéru č. 391. Po tomto únosu nechal Budanov Kungajevovou dopravit do polního tábora VÚ č. 13206, tedy ke svému tankovému pluku. Na jeho pokyn seržanti Grigorjev, Jegorov a Li En-šou zanesli dívku do mobilního polního domku, v němž Budanov žil, a položili ji tam na podlahu. Poté jim Budanov vydal pokyn, aby šli ven, jeho mobilní domek střežili a dovnitř nikoho nepouštěli. Když zůstal Budanov s Kungajevovou sám, začal po ní požadovat informace o možném místě pobytu jejich rodičů a také vše ostatní, co je jí známo o pohybu čečenských ozbrojenců ve vesnici Tangi. Když odmítla, Budanov, který neměl právo Kungajevovou vyslyšet, po ní veškeré tyto informace požadoval dál. Vzhledem k tomu, že Kungajevová mu nic nesdělila ani pak, začal ji bít a zasadil jí četné rány rukama i nohama do různých částí těla. Kungajevová se pokoušela klást odpor, odstrkovala ho a dokonce se snažila z mobilního domku utéct. Protože Budanov byl přesvědčen, že Kungajevová patří k nezákonným ozbrojeným uskupením a podílela se na smrti jeho podřízených v lednu 2000, rozhodl se ji zabít. Budanov ji proto povalil na lůžko, pravou rukou jí sevřel krk a ze všech sil ho začal tisknout. Uvědomoval si, že ji tak zbaví života, ale protože si její smrt přál, teď už oběma rukama tiskl krk Kungajevové tak dlouho, dokud se nepřesvědčil, že již nejeví známky života. Teprve pak se škracením oběti přestal.

Toto úmyslné jednání vedlo k fraktuře pravého velkého rohu podžalýčící kosti, asfexii a následné smrti. Když si Budanov uvědomil, že se dopustil úmyslné vraždy Kungajevové, povolal si do domku seržanty Grigorjeva, Jegorova a Li En-šoua a nařídil jim, aby tělo odvezli a pochovali na neznámém místě mimo tábor. Tento rozkaz posádka obrněného transportéru č. 391 splnila. Tělo Kungajevové z tábora tajně vyvezli a pochovali v lesním porostu, což Grigorjev 27. března 2000 ráno Budanovovi hlásil.

První série soudních jednání se táhla déle než rok - od léta 2001 do října 2002. Tato část procesu se přitom neodehrávala v očekávaném klíči „vinen nebo nevinen“, ale výhradně v zájmu Budanovova „očišťování“ od všech hříchů a vin. Soudce Kostin po celou tuto dobu předváděl zcela jasné probudanovské zaujetí, odmítal VEŠKERÉ protesty poškozené rodiny Kungajevovy a nepřipouštěl v soudní síni přítomnost ANI JEDINÉHO svědka, který by mohl uvést něco proti Budanovovi. Kostin dokonce odmítl vyslechnout i generály Gerasimova a Verbického - jen proto, že dali svolení k tomu, aby vrah s plu-

kovnickými nárameníky byl zatčen. Prokurátor v tomto období také otevřeně stál na straně obviněného a fakticky byl jeho advokátem, přestože povinností prokurátora je, jak známo, hájit zájmy oběti. Přesně stejná nálada jako u soudu panovala i mimo soudní budovu.

Veřejné mínění stálo převážně na plukovníkově straně, o čemž svědčily manifestace s rudými komunistickými vlajkami před soudní budovou i květiny, které Budanov dostával, když ho vedli k dalšímu stání. Totéž se dá říct i o ministerstvu obrany, jehož šéf Sergej Ivanov veřejně prohlášoval, „že Budanov je nade vší pochybnost nevinen“.

Ideologická základna tohoto „očist'ování“ plukovníka Budanova byla vcelku prostá: Ano, dopustil se zločinu, ale on MĚL PRÁVO se ho dopustit, MĚL PRÁVO naložit s Elzou Kungajeovou právě takto, protože on přece byl ve válce a mstil se nepříteli. Za nepřitele považoval i Elzu Kungajeovou, protože ji měl za odstřelovačku, která v únoru 2000 během těžkých bojů v Argunském údolí měla na svědomí života řady vojáků a důstojníků jeho pluku. Mstít se „nepříteli“ je správné, vysvětlovali právní protagonisté procesu, pro něž „nepřáteli“ byli samozřejmě Čečenci...

První obhájcem Kungajeových se stal starý čečenský právník Abdula Chamzajev, který ovšem už dávno žil v Moskvě a z něhož se ještě ke všemu vyklubal vzdálený příbuzný Kungajeových. Je třeba říct, že jeho obhajoba byla po dlouhou dobu nejen neúčinná, ale dokonce kontraproduktivní. Sám Abdula Chamzajev za to ovšem nemohl. Naše současná společnost se v poslední době žel Bohu rozvíjí jako silně rasistická a Kavkazanovi, tím spíš Čečenci, nevěří ani slovo. Tiskové konference, které Chamzajev svolával v Moskvě a snažil se na nich vysvětlit, jak komplikovaně celý proces probíhá, neměly žádný smysl, protože novináři tomu, co jim ten muž říká, nevěřili a žádná veřejná kampaň ve prospěch Kungajeových se nerozdíla... Přitom právě názor veřejnosti mohl zachránit triumf práva v tomto politickém případu, který se armádě podařilo zmanipulovat, sotva soud začal...

A právě v tomto okamžiku Memoriál na pomoc Chamzajevovi přizval mladého mos-

Magomed Jevlojev

kovského právníka Stanislava Markelova, člena Mezirepublikového kolegia advokátů, jehož členy byli ostatně i obhájci plukovníka Budanova. Markelov na sebe pozornost Memoriálu upoutal tím, že hájil první ruské obviněné z terorismu při bombovém útoku na pomník Mikuláše II. u Moskvě, z pokusu o takový útok na pomník Petra I. A také po vraždě ruských občanů afghánské národnosti, jichž se dopustili skinheadi. Markelov byl Rus, a to v té době mělo význam zcela zásadní. Volba Memoriálu byla naprosto správná, protože právě Markelov dokázal díky své energii a správně zvolené taktice i způsobu zacházení s médii upoutat k procesu velkou pozornost především moskevských novinářů, a to jak domácích, tak zahraničních. Právě tohle vyvolalo v případě Budanov zcela zásadní obrat.

Tady už je ale svědectví advokáta Stanislava Markelova o tom, co u soudu viděl, sotva se do případu vložil. (V tomto okamžiku byl proces v podstatě neveřejný a například přítomnost novinářů byla vyloučena.)

„Situační v soudní síni byla taková, že soud velice spěchal, nehodlal reagovat ani na jedinou naši žádost a odmítal cokoli, co by mohlo být chápáno jako argument proti Budanovovi. Naše požadavky, například výslechy „našich“ svědků, soudních znalců a využití nezávislých expertíz soud nehodlal brát na zřetel. Měl jsem takový pocit, že soudce Kostin naše žádosti a výzvy ani nečte... A přitom jsme průměrně činili kolem desítky nejrůznějších návrhů denně. Důvod byl docela jednoduchý: Soud se dopouštěl jednoho porušení zákona za druhým a my jako advokáti jsme na to prostě byli povinni reagovat. Kde se například bralo takové množství lidí, v jejichž případech jsme žádali, aby je soud vyslechl? A proč přinejmenším se kolem dvou z nich rozhořel zuřivý boj o to, zda před soud nakonec předstoupí nebo ne?“

Soud udělal vše pro to, aby právě tito svědci nebyli vyslechnuti pokud možno nikdy... Připomeňme si některé důležité okolnosti celého případu: Těsně před zločinem, tedy 26. března 2000 během dne Budanov společně s dalšími důstojníky, jak ostatně on i ti důstojníci ve svých výpovědích uvedli, zadrželi ve vsi dva Čečence, z nichž jeden

měl podle Budanovova tvrzení označit dům, v němž žila rodina podporující teroristy či dokonce k teroristům přímo patřící. Jména obou zadržovaných a později informátorů byla v soudním spise uvedena, ta nikdo netažil. A tak jsme se jako obhajoba začali o ty dva lidi, kteří Budanova uvedli – pokud jde o rodinu Kungajeovou - v omyl, důkladněji zajímat. Abychom se přinejmenším dověděli, zda to tak skutečně bylo a zda Budanova někdo v omyl uváděl. Náš postoj byl naprosto jasný: Požadovali jsme, ať tito lidé předstoupí před soud a řeknou, proč to udělali. A v tu chvíli to všechno začalo... Zjistili jsme například, že jeden z informátorů je HLUCHONĚMÝ, a tak Budanovovu otázku, kdo je ona odstřelovačka z Tangi, ani nemohl slyšet. A stejně tak mu jednoduše nebyl fyzicky schopen něco odpovědět. A to si povšimněte, že vyšetřovací i soudní spis tvrdí, že hluchoněmý informátor o tom všem Budanovovi vyprávěl...“

Anna Politkovská: Putinovo Rusko

Tak k jaké jsme to nakonec dospěli zemi?

Po celé ty tři roky, co se táhl Budanovův případ, jsem se upřímně řečeno nestačila divit ženám v naší zemi... Ženám, které tvoří přes polovinu našeho obyvatelstva. A říkala jsem si, že už na základě této statistiky, dokládající onu ženskou většinu v ruském obyvatelstvu, by lidé měli podobné násilníky zuřivě nenávidět... Ale chyba lávky!

A to nemluvím o tom, že milionům našich rodičů dorůstají dcery. Tak snad alespoň ti rodiče by snad mohli pochopit a sdílet zoufalství Kungajeových. Taky nic.

Televize odvysílala rozhovor s Budanovovou ženou. Ta špitala cosi o lítosti ke svému manželovi, utýranému nekonečnými pozorováními a celým soudním procesem, a také o lítosti ke své malé dceři, která už se tak strašně dlouho nemůže dočkat tatínka - a země s paní plukovníkovou souhlasila a cítila s ní.

A jako by ani toho nebylo dost, znalecké posudky, které Budanova prohlásily na krátký okamžik vraždy za nepřičetného a navíc ho zbavily podezření, že Kungajeovou znásilnil, nevyvolaly ve společnosti naprosto žádné známky pobouření. Nikde neproběhla ani jediná protestní akce, neohradily se kupříkladu ani ženské organizace. Obhájci lidských práv do ulic taky nevyšli. Ruská společnost se zřejmě domnívala, že vše, co se děje, správně se děje: Že Budanov dívku zabil, protože se mstil (a co na tom, že omylem) čečenským ozbrojencům... Že unášet lidi je normální... Že znesvěcovat mrtvolu je správné... A že za to vše zločinci náležejí SVOBODA...

Výbudovali jsme si příšernou zemi. „Hrdinský čin plukovníka Budanova“ považuje většina společnosti za součást NORMY. Podle mého soudu může něco takového postihnout jedině zemi, pandemicky zachvácenou nepřičetností. Zemi, kde jsou šilení všichni. Odzdola až nahoru.

Anna Politkovská

AKTUALITY

Každou neděli v 19 h. na faře nabízíme

**BESEDY SE SNOUBENCI
A NOVOMANŽELY**
(*víra není podmínkou*)

Místní pobočka České křesťanské akademie

v Letohradě vás zve na přednášku

Jaroslava Achaba Haidlera: „Hebrejská abeceda“, kterou nás přednášející uvede do hebrejského myšlení.

27.2. v 19 h. - evangelický kostel

7.3. v 19 h. vás opět zveme do evangelického kostela na přednášku **„Doc. P. Jungwirtha: „Voda, samá voda“** – Co všechno víme a co nevíme o životodárné kapalině.

Divadlo: Jak Honza s duchem zatočil

12.2. v 9 h. - Dům kultury

Přednáška V. Faltuse o rovníkové Africe

12.2. v 17 h. – sál ZUŠ na zámku

Vernisáž výstavy předmětů z regionální sbírky 13.2. v 17 h. – přízemí zámku

Hasičský bál 14.2. - Orlovna

Divadlo: G. Feydeau - Blboun (Divadlo Na Fidlovačce)

16.2. v 19.30 h. - Dům kultury

Dětský maškarní karneval

18.2. v 16 h. - MC Mozaika

Videoprojekce Jiřího Mikysky

- **Cesta deštivým Skotskem**

18.2. v 17 h. - SC Nový dvůr

Povídání o mašinkách

18.2. v 18 h. – zámecká rotunda

Divadlo: Slepice

20.2. ve 20 h. - Dům kultury

11. dětský taneční karneval

1.3. ve 14 h. - Dům kultury

Poutní slavnosti v r. 2009:

Lukavice	3. května
Kopeček	17. května
Červená	7. června
Mistrovice	28. června
Orlice	16. srpna
Šedivec	16. srpna
Kunčice	6. září
Letohrad	28. září

Slavnost prvního přijetí Těla a Krve Páně dětí budeme slavit 14. června v 10.15 h. na Orlici.

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

15.1. Josefa Mikysku	84 let
22.1. Naděždu Rejnušovou	50 let
30.1. Karla Anderle	42 let
2.2. Karla Dlabku	90 let

ZASEDÁNÍ FARNÍ RADY 14. LEDNA

- Ekumenickou bohoslužbu budeme slavit 18.1.
- Už poněkolikáté se snažíme sehnat dobrou firmu na opravu varhan v kostele sv. Václava. Za velkou pomoc děkujeme panu Františku Vaníčkoví ml.
- Před časem vypracovala paní Marie Kudláčková současný inventář kostelů a fary - za což jí patří náš dík. Pan ing. L. Tylš, pověřený biskupstvím, nám pomáhá majetek naší farnosti ocenit.
- Sbor Familia cantorum – letos slaví 25 let svého trvání. Sbor nás zve na koncert 24.4. do kostela na Orlici. V neděli 26.4. bude sbor se svými hosty zpívat při nedělní bohoslužbě v 10.15 na Orlici.
- Na 1. neděli adventní přislíbil sbor adventní koncert v letohradském kostele.
- Ve farnosti se schází několik skupinek lidí. Jsou obohacením pro farnost a mohou svými názory a činy přispívat k celkovému životu farnosti. Občas se přistěhuje někdo nový a rád by do některé skupinky patřil. Je možné, že o některé skupince nevíme. Prosíme vás, nahlaste všechny skupinky znovu Jany Skalické a zároveň sdělte, zda jste ochotni přijmout někoho nového.
- Paní Zdena Honzátková spravuje od letošního roku internetové stránky farnosti – děkujeme.
- Příště se Farní rada se sejde na Popeleční středu 25.2. v 19 hodin.

Zapsala Jana Skalická

BLAHOPŘÁNÍ

Blahopřejeme manželům Čadovým k zlaté svatbě.

I manželé Šťovíčkovi měli slavit zlatou svatbu. Paní Šťovíčková přeje Vám brzké uzdravení, abyste mohli zlatou svatbu slavit. Manželům Taclovým blahopřejeme k diamantové svatbě.

Všem Vám přeje další pěkné roky života ve zdraví. Zároveň Vám všem děkujeme za to, co jste vykonali pro své rodiny i pro naši farnost.

Omluva

Každoročně uvádíme v únorovém Okénku přehled hospodaření z minulého roku. V letošním máme jednu chybu, na kterou nemůžeme přijít a paní účetní je na dovolené v zahraničí. Proto přehled uvedeme v březnovém Okénku. Omlouváme se.

Václav Vacek

Tříkrálová sbírka 2009

Devátá tříkrálová sbírka skončila. V době krize a velké nezaměstnanosti jsme sbírku připravovali s obavami, jak se letos povede. V našem kraji ale žijí dobří a štedří lidé, kterým není lhostejný osud druhých,

a tak sbírka dopadla výborně.

V orlickoústeckém regionu koledovalo letos 413 skupinek a vykoledovalo 1.767.805,50 Kč. Oproti loňskému roku to je o 157.732 Kč víc.

Výtěžek Tříkrálové sbírky 2009 bude v orlickoústeckém regionu použit na tyto charitní projekty: charitní ošetrovatelskou a pečovatelskou službu, centrum „Pod Střechou“, mateřské centrum Kopretina, občanskou poradnu, osobní asistenci, regionální půjčovnu kompenzačních pomůcek, fond rozvoje stávajících projektů oblastní charity a přímou pomoc handicapovaným a sociálně slabým spoluobčanům.

Děkujeme jménem Oblastní charity Ústí nad Orlicí všem tříkrálovým asistentům za to, že se ujali organizování tříkrálové sbírky ve svých obcích. Děkujeme všem farářům a starostům, kteří sbírku aktivně podporovali. Děkujeme všem koledníkům, že se nenechali odradit mrazem a vyšli koledovat. Děkujeme všem dárcům, kteří vlídně koledníky přijali, nechali je ohřát se a uvařili jim čaj. Děkujeme všem dárcům, za jejich příspěvek do sbírky. Děkujeme Orlickému informačnímu kanálu (OIK) za bezplatné uvedení spotu k tříkrálové sbírce.

*Za Oblastní charitu Ústí nad Orlicí:
Marcela Náhlíková a Olga Tomková*

Mám dvě ruce, abych podala každému obě,
nenechala si žádnou,

rty, abych říkala mnoho jmen,
oblouk obočí, aby byl ohromen,
něžně se podíval na lásku a něžněji zlobě.

A ten zvon, těžší než kremelský, dán proto
je mi,

aby visel a visel v prsou... Věčně se hotoví
zvonit, a možná musí (co já vím

– kdo to ví),
abych nenašla mír a pokoj na ruské zemi.

Marina Irina Cvětajevová

DOPISY ČTENÁŘŮ

Vřelé díky za zasilku Okénka. Ještě jsem neměla čas vše pořádně přečíst, zatím jsem přečetla jenom básničky a prohlédla fotografie. Váš výběr je znamenitý. Návštěva u Vás v r. 2002 je stále světlým bodem naší poslední návštěvy v Čechách. Je mi smutno. Už se asi do Čech nepodíváme. Manželův zdravotní stav nám to nedovolí.

Jinak žijeme klidně. Naše dcera a syn bydlí v Nashvillu, a tak máme pomoc za rohem. Pozdravujte prosím všechny přátele, s kterými jsme strávili ten krásný den u Vás. Lucie Chytilová, Nashville

*manžel paní Chytilové, František,
je potomek podnikatelské rodiny Fischlů
a jako kluk k Fischlovým často
do Kyšperka jezdil na prázdniny*

Zeptali jsme se pana faráře:

Zaslechla jsem něco o tradičním katolickém hnutí ve Francii, jehož biskupové kromě jiného veřejně popírají holocaust. Je to urážející a jako katolík se za to stydím. Ti mužové, již pokročili věkem, přece nikdy nemohli být na místech bývalých koncentračních táborů – tam by ty plynové komory a krematoria viděli. Jako velmi nešťastné vnímám i to, že papež se těchto biskupů zastal. Co na to říkáte a co podle Vás papeže vedlo k jeho postojí?

Katolický týdeník z tohoto týdne (6/09) uvádí o této trapné události více informací. Také mě celá událost vadí. Je dobře, že se veřejnost ozvala.

Popírání šoa (židé právem nemají rádi název holocaust – to slovo znamená oběť) anglickým lefebristickým biskupem Richardem Williamsonem je větším zlem a těžším proviněním proti lidskosti a historické pravdě než neuznání II. vatikánského koncilu.

Biskup Williamson není nějaký primitivní skinhead, ale akademicky vzdělaný Evropan. Zřejmě nehledá a není ochoten uznat zřetelnou pravdu o šoa.

Václav Vacek

Když se přiblížil pro Davida den smrti, dal příkazy svému synu Šalomounovi: Odcházím cestou všeho pozemského. Chovej se tedy statečně a dokaž, že jsi muž!

Dbej na to, co ti svěřil Hospodin, tvůj Bůh, choď po jeho cestách a dodržuj jeho nařízení a příkázání, jeho ustanovení a varování, jak jsou zapsána v úmluvě Mojžíšově, a tak budeš mít úspěch ve všem, co budeš konat, ať se obrátíš kamkoli.

A Hospodin splní své slovo, které mi dal: Budou-li tvoji synové dbát na svou cestu tak, aby chodili přede mnou věrně celým srdcem a celou duší, nebude z izraelského trůnu vyhlazen následník z tvého rodu.

1 Královská 2,1-4

ZE ŽIVOTA DĚTÍ

Když Bláhová zjistila, že je potřetí těhotná, nebyla z toho nejdřív moc nadšená, protože si myslela, že další dítě s Pavlíčkovou náturou nepřežije. Ale Všemohoucí ji ve své neskonale dobrotě obdaroval děvčátkem. Když ji po porodu poprvé rozbalila ze zavinovačky, trochu v ní hrklo – léta byla zvyklá na jiný pohled.

„Opravdu, holčička, je to možný?... Po šestatřiceti letech holka v rodu, jinak byly kolem jen samý trenky... Safra, jestli já to s holkama budu umět...?“ uvažovala žena nad tím holátkem. A jako s každým porodem je do ženské nalito nějaké poznání, tak jen z toho, čím se od malinka kluci liší od holek, Bláhová poznala cosi o hloubce, tajuplnosti a zranitelnosti ženských bytostí...

Alenka s sebou přinesla tolik tolik nového. Častokrát nad ní zaslí. Všichni. I její starší bratři. Ještě jí nebyl ani rok, když se na ni Bláhová dlouze zadívala nemohouc oči odtrhnout. Šťouchla do Karla, který seděl vedle a četl denní tisk, a zašeptala: „Koukej!“ Karel se zpod brýlí podíval nechápavě na dceru a pak zpátky na Bláhovou: „Co jako?“ „No, táhne kačenu na provázku!“ odpoví Bláhová.

„Dyť to je normální, ne?“ zanořil oči zpět do novin.

„No není, není to normální. Přece víš, že Mireček tu kačenu rozšrouboval a Pavlíček s ní točil nad hlavou. Ale ani jeden ji netahal za provázek, rozumíš, prostě tak, jak se ta hračka má používat... Alenka je přirozeně inteligentní, protože tu kačenu tahá po zemi za šňůrku, rozumíš?“ vysvětluje nadšeně Bláhová.

„No rozumím, co bych nerozuměl, prosimtě, takovýchle nepodstatný detaily si vůbec nepamatuju,“ uzavřel debatu Karel.

A Alenka si hrála a rostla a poznávala svět svými velkýma hlubokýma očima. Bláhová s ní moc ráda debatila, protože ji zajímalo, jak to nevinné dítě vidí svět.

„Mami, až budu velká, budu: paní doktorka, máma a kosmonaut,“ pronese jednou děvčátko.

„Jémine, holka, to toho budeš mít plný vinty!“ zděsí se Bláhová, „no tak já ti někdy pohlídám děti, jo?“

„Jóóó“

„Počkej, a kosmonaut chceš taky být? To se mi zdá nebezpečné,“ zauvažuje Bláhová

„Budeš moct létat se mnou,“ uklidňuje dcera matku.

„Jé, to já se asi budu bát,“ vyděsí se Bláhová

„Neboj, já tě budu hlídat!“

„Tak platí!“ řekne Bláhová, aby dcerku nezklamala, ale tajně doufá, že na let do kosmu nedejde.

„Mami, já už chci bejt velká...“ začne zas Alenka, trochu otráveně.

„Ale vždyť ty už jsi velká. Podívej, co už umíš oproti miminkům. Vždyť ty umíš všechno – jako velká holka,“ odpoví maminka.

„Alá já chci mít velký podpatky a nehty jako teta Martina“, vysvětluje Alenka.

„Aha, nojo, však se dočkáš, ono to rychle uteče. Nejdřív musíš do školy a pak teprve dlouhý nehty, víš?“

„Já už se těším do školy,“ vzdychne zas Alenka a Bláhová je touto větou obzvlášť potěšena, neboť ji od hochů častokrát nezaleschla.

„A kohopak jsi to namalovala, Alenko, taková krásná postavička?“

„To je Mireček“

„No ten je moc pěkný, a co to má v ruce? Vlajku nebo sekyrku?“ vyzvídá zas Bláhová.

„Tys to nepoznala? To je přece DIA sušenka“, odvěti Alenka, zvedne se od stolu a jde přestrojovat panenku. Je totiž správná máma. Chová své panny v náručí a dává jim pusinky na jejich studená a tvrdá vikslajvantová čela, pohupuje s nimi v kočárku, uspává je v postýlce a přikrývá roztrhanou plínou. (Večer někdy, když má náladu, jde dokonce uložit k spánku svého staršího bratra, který ji celý den pošťuchuje. Když tohle udělala poprvé, vyskočil kluk z postele a běžel vesele za tátou: „Taťko, taťko, Alenka mě šla uložit a dělá to úplně stejně jako mamka – nejdřív mě pohladila a pak dala pusku. To je ale šikulka, vid’?“)

Chvilí panenku šmudlá svými dlouhými prstíky, až je přestrojena.

Foto: Josef Čermák

„Alenko, pojď půjdem nahoru uklidit prádlo, pomůžeš mi?“ vyruší ji matka z práce.

„Jo, počkej, ještě vetknu panence kabelku do ruky a jdem.“

Bláhová málem spadla smíchy: „Vetknu, kde jsi to slyšela?“

„Já už nevím, a jdem uklízet,“ řekne Alenka, vyskočí a opatrně bere štůsek kapesníků, aby je uklidila do skříně.

Když poklidí vyžehlené prádlo, zadívají se spolu z okna. Bláhová si pomyslí něco o tom, že východní vítr je jiný než západní, je divoký. Kdežto Alence se v hlavince honí jinší věci, a tak vysloví památnou větu. Tu si Bláhová uvědomí, že každé její dítě, když se ve třech letech dívalo z okna, řeklo něco jiného – podle náture. Mireček, technik, řekl asi toto: „Hele támhle jede traktor (auto, motor, parní válec, atd.)“. Pavlíček je takový přírodní živel a když se zadíval z okna, nadšeně pronese: „Jé, tam je hezky. Jdeme ven!“ A děvčátko při pohledu ven pronese: „Mamko, ty máš zase špinavý okna!“ /M

DVĚ KÁMOŠKY

Ženy tu a tam procházely mým životem. Některé v něm pobýly, jiné se raději vzdály. Mám ale dvě kámošky, které jsou mi náramně věrné, a už se jich asi nezbavím. Jmenují se ÚNAVA a LENOST. Jsou to sestry, asi dvojčata, jednu od druhé těžko rozeznat. Do všeho se mi pletou, radí, ponoukají, d'ábelsky našeptávají, před nepříjemnou prací zrazují a sladce ničemné alternativy nabízejí. Berou mi chuť do práce, motivaci i odvahu riskovat, a tím mě připravují o už tak dost chatrné sebevědomí.

Není s nimi prostě snadné žít. Když mám třeba psát – jako dnes tento článek – obě povykují „maňana“, jako že zítra je taky den, práce že neuteče, ať se na to vykašlu (někdy i ostřeji), že se to nepodělá (taky někdy ostřeji), že práce bude a my nebudeme a tak dále. Většinou se lenost přestrojí za únavu a úlisně mě ponouká. Já pak uvěřím, neb si chráním své zdraví, a na práci se vykašlu, čehož později trpce lituji. S psaním je vůbec potíž, protože se musí myslet, a to bolí. Někdy jsem pod vlivem těchto dam dokonce vykřikoval, že bych raději holýma rukama vybíral žumpu, než trpěl při psaní.

Když jsem byl malý, chodil jsem pravidelně s mámou osm kilometrů navštívit babičku a také nemocné a potřebné stařenky a stařečky po vesnicích kolem Hronova. Chodil jsem rád, někdy bych ale raději běhal s klukama. Únavy a lenosti naléhání však moje máme nedbala a ode mne je rázně odháněla. Když jsem o dvacet let později začal navštěvovat stárnoucí rodiče, ne vždy jsem nerovný zápas se sobeckou leností vyhrál. Hanba mě dodnes fackuje, vzpomenu-li, kolikrát jsem za nimi mohl jet, a hledal pracovní, vztahové, kulturní, sportovní, zdravotní a mnohé možné i nemožné důvody, proč pojeďu až příště. Sebeobelhávání je dítětem lenosti.

Zítra za mnou přijede moje patnáctiletá dcera. Z autobusu vystoupí celá polámaná. Až přijedeme domů, bude si muset trochu odfrknout a odreaguje se čtením časopisu. Po obědě si se mnou dá chrupku nebo šlofika. Když se vrátíme z odpolední procházky, bude ji všechno bolet, a tak bude muset vypnout, dát si „voraz“, trochu se uvolnit a neodmítne lehára. Moje věrné družky se jí staly oblíbenými tetami. Optimisticky věřím, že odejdou s netrpělivě očekávaným koncem puberty.

Venku je pošmourně nevlidný podzim. Měl bych už asi hrabat listy a někdy vybrat žumpu. Nějak se mi ale nechce. A ta únava! Teď si chvíli odfrknu a pak se uvidí – třeba budu něco psát. Vřak ono se to nezblázní a zítra je taky den.

Jan Špáta

„Mít svůj životní cíl, být mu věrný,
mít vůli, uplatnit svůj vlastní záměr
a konat jej s čistotou srdce.“

F. Vlácil

FRANTIŠEK VLÁČIL

19. února 2009 by se dožil 85ti let výjimečný filmový režisér František Vlácil. Jeho filmy jsou nadčasové a pro mnohé z nás se staly nezapomenutelnými vjemy v životě. Jeho osobnost může dodnes promlouvat ke každému z nás, loni např. proběhla v Konírně Pražského hradu pozoruhodná výstava Zápasy Františka Vlácilá. Na povrchu klidný, uvnitř však vášnivý a zápasící s obecně lidskými tématy a jejich dobovým vyjádřením, sám se sebou a svou citlivostí, s dobou, ve které žil... „Vlácil se nikdy nezpronevěřil zásadám a ideálům opravdového umělce. Vyznával krásu, oslavoval ji a naplňoval všemi prostředky dostupnými jen vyvoleným. Filmy Markéta Lazarová, Údolí včel a Adelheid jsou klenotem české kinematografie, ačkoliv byly možná víc oceněny v zahraničí než u nás – dřív proto, že se o nich nemohla říkat celá pravda, a dneska proto, že nejsou „in“, píše se v katalogu výstavy. Zemřel právě před 10 lety, v lednu 1999, plný plánů, které už nestihl uskutečnit.

František Vlácil o filmování

Mám rád filmy, které nepoužívají slova jako berličky pro vysvětlení situací a vztahů lidí. Umí to nebo uměl Buñuel a Bergman, v některých filmech Fellini nebo Lamourisse. Buñuel měl extravagantní začátky, ale naučil se mluvit podmětem a přísudkem bez zbytečných epitet. Tímto jednoduchým způsobem on i další dokázali neuvěřitelné věci – vysvětlit určitou myšlenku tak, že tomu člověk uvěří a podlelehne, i když ví, že jde o fikci. Pořád se o to pokouším, ale je to těžké, nevím, jestli se mi to někdy podaří...

Soudím tak aspoň podle poměrně malého ohlasu mých filmů doma. Zatímco Markéta Lazarová a Údolí včel byly na programu kin v USA plných dvacet let, u nás měly návštěv-

nost jen mírně nadprůměrnou. Možná v tom hraje určitou roli to, že jsem točil převážně filmy historické, a jak říká kritika, také poetické. Poezie vyžaduje mimořádnou vnitřní sílu, a to je pro některé diváky náročné, zvláště pro ty, kteří se dnes plně oddávají televizi. Víím, že film bez diváků je marný, zbytečný, nesmyslný, ale co s tím dělat? Snížit náročnost? To není řešení. Je to jeden z paradoxů vztahu mezi specifikou filmu a jeho společenskou funkcí. Jednoho aspektu bychom si měli u rozšíření televize vážít – došlo k diferenciaci publika. Kdo zůstal věrný kinu a filmu, ten mu asi rozumí a film na něho působí i ve svých náročnějších podobách.

Mnohé z mých filmů byly natočeny podle literárních předloh. Není to zcela náhodné. V současné době se jen s obtížemi najde původní filmová látka, která stojí za zfilmování. Tak hledám v literatuře takové příběhy a hlavně postavy, které jsou nositeli myšlenek, jež se blíží ve svých závěrech filozofickým postulátům. Postavy, na jejichž úrovni mohou vést dialog, který v sobě nese řešení nějakých drobných trampot, jako jestli je na trhu k dostání cibule, ale základnější lidské otázky. Problémem je a bude, do jaké míry může film literaturu tlumočit svými specifickými výrazovými prostředky. Vzpomínám na setkání s Christianem-Jaquem, který natočil filmy Věznice parmská, Fanfan Tulipán a další podle klasických románů. Tenkrát mi řekl: „Františku, nikdy nemohu takový román přesáhnout, udělat něco lepšího, ale já ho rozmmožím...“ To plně koresponduje s názorem režiséra Gerasimova, který mi při jiné příležitosti řekl, že román Anna Karenina možná četlo statisíce lidí, ale film viděly milióny diváků.

Co svět světem existuje, lidé se vždycky snažili dobrat pravdy, krásy a dobra. Pravdy buď cestou racionální, tedy vědeckou, nebo filozofickou, dobra mravností a krásy uměním. V toku času se začaly tyto cesty prolínat a ovlivňovat. Víím, že tak je tomu i v mých filmech, ale přesto si myslím, že emotivní pokaždé bylo silnější než racionální. Vzpomínám si, jak jsem si jako malý kluk koupil na pouti kaleidoskop, takové kukátko, kterým se otáčelo a pokaždé se objevila jiná skladba barevných sklíček – byly to neopakovatelné obrazy a podněcovaly k fantazii. Někdy mi připadá, že film je (nebo možná měl být) také takovým poutovým kukátkem, uvolňujícím fantazii člověka, jako poezie.

Nevystudoval jsem žádnou filmovou školu, nebyl jsem vychován žádným velkým mistrem filmové režie, jsem autodidakt. Ke všemu jsem se musel dopracovat. Proto jsem si vždycky vážil možnosti tvořit, což je, myslím největší lidská výsada a touha. Bude-li každý člověk chápat svou práci jako tvorbu, stanou se jeho činy malými zázraky. A to se zdaleka netýká jenom umění, i když jsem v něm našel své štěstí. Neznám větší uspokojení než pocit, že se mi práce daří. Pak netoužím po odměně, ale jen po možnosti v práci pokračovat. Mnohonásobné potěšení cítím, když poznám, že radost z mé práce mají i jiní.....

z časopisu Květy, počátek 90. let

PORTRÉT

Paní VĚRA MOTYČKOVÁ z Letohradu (1923) je žena širokých zájmů, milovnice květin i knih, ručních prací i sportu a turistiky, dodnes každý den cvičí. Narodila se v Rožnově pod Radhoštěm jako Kleinová a v r. 1925 se s rodiči a starším bratrem přestěhovali do Kyšperka.

Ráda cvičila a sportovala a na různých závodech také získala řadu předních umístění, např. na lyžařských závodech jednoty Sokol v Kyšperku v r. 1940 nebo v tomtéž roce na sokolských atletických závodech v Hradci Králové. V letech 1939-42

navštěvovala školu pro ženská povolání v Žamberku a v září 1942 byla přijata vzhledem k jejím předloženým pracím (paličkování) hned do druhého ročníku školy uměleckých řemesel v Brně. V únoru 1943 byla škola uzavřena a Věra byla „totálně nasazena“ jako účetní ve firmě Wagner a spol. Na osvobození v květnu 1945 vzpomíná: „Byly jsme zrovna se Štěpánkou na chatě v Pastvinách. Každý den jsme jezdily loďkou k Mlýnařovému poslouchat rozhlas, jak postupuje osvobození. 9. května, na moje narozeniny, bylo velké střílení. Jely jsme se podívat k mostu, kde nás uvítali Rusové hozením granátů těsně vedle naší loďky. Vyplavaly mrtvé ryby, které jsme ještě stihly vybrat do loďky, abychom je měly k obědu. Potom chtěli zastřelit psa Alíka, že je to německý pes. Nutili nás v restauraci – děvůška, pij! Tak jsme honem hleděly zmizet...“

Po válce se vrátila zpět do milované školy. Dodnes má před očima obrázek vybombardovaného a zničeného Brna, do jehož sutin chodily se spouštěčkami vybírat vlnu a jiné textilní zbytky, ze kterých pak ještě ve škole dělaly různé výrobky.

V roce 1946 se vdala za Aloise Motyčku (1914-2003), původem z Verměřovic. Přestěhovali se do Lanškrouna, kde si manželův bratr, který se vrátil jako voják z Anglie, zabral byt, a bydleli s ním. Protože ale nebyl komunistou, do roka ho z bytu vystěhovali a Motyčkoví museli také odejít. V r. 1948 se už s malou dcerou přestěhovali zpět do Kyšperka, ale protože dlouho nemohli sehnat bydlení, žili různě po podnájmech. Motyčkom se narodily tři děti – dvě děvčata a hoch. Paní Motyčková vzpomíná na těžké období, kdy chodila do práce, dcery chodily do školy, a malý syn se léčil z tuberkulózy, kterou se nakazil právě díky nevhodným bytovým podmínkám. Měli totiž společný záchod s nájemníkem, který trpěl tuberkulou.

Po válce si zažádala o živnost na výrobu textilních doplňků, ale živnosti už byly zrušené. Přivydělávala si proto domácí výrobou různých bytových doplňků – tkaním polštářů, ubrusů, záclon, šitím, vyšíváním atd.

V r. 1957 nastoupila do Orbanu Žamberk,

odkud byla pro politickou nespolehlivost po deseti letech přeložena do Perly Letohrad. Odtud přešla po dvou letech do Hedvy jako vychovatelka učnic na internát a pak už do důchodu. V důchodu se s manželem rozhodně nenudili - hodně jezdili na výlety, o nichž si paní Motyčková vedla dokumentaci. Dodnes si často listuje ve třech silných kronikách, vyzdobených pohledy i vlastními poznatky, a vzpomíná na vše pěkné, co zažili.

A nakonec něco, co možná nevíte. To, že doma můžeme svítit, je také zásluhou tatínka paní Motyčkové, Leopolda Kleina. Ten totiž jako zaměstnanec olomoucké elektrotechnické firmy zajišťoval v r. 1924 osvětlení

budov i ulic v Kyšperku a okolí: „Můj otec (1898 - 1969) se narodil v Uherském Brodě. Učil se ve Vídni, kde také později pracoval jako elektrotechnik. Ve válce musel narukovat do rakouské armády na ruskou frontu. Potom byl přeložen na italskou frontu. Tam se rozhodl, že za Rakušany bojovat nebude a hodil si na nohu velký balvan, aby se zranil. Jako raněného ho přemístili na doléčení do Valašského Meziříčí, kde poznal ošetřovatelku Andělu Adamíkovou, moji budoucí maminku. Pak byl ještě přeložen k telegrafistům na Slovensko do Michalovic a tam sloužil jako československý voják ještě v roce 1920. Tam se také v tomto roce oženil, když za ním Anděla přijela. Na vojně poznal dobrého kamaráda, který mu sehnal byt v Rožnově, když se vrátil do civilu. Ale práci sehnal až v Olomouci – filiálka firmy Křížík, elektrizace obcí, později akciová společnost Olomoucké elektrotechnické závody. Odtud byl vyslán na práci jako vedoucí do okolí Kyšperka, na Orlici a Kunčice. V kraji se mu zalíbilo a sháněl byt pro rodinu, což se mu podařilo. Později mohl mít i obchod v Nádražní ulici. Po nějaké době navštívil i veletrh v Lipsku, aby měl přehled na trhu, pracoval také na vývoji zkoušečky baterií. Po domluvě s firmou Telegrafia v Jablonném mu vyráběli baterie jeho značky „PERLA“, s nimiž obchodoval ve velkém, tj. zásilkou menším obchodníkům. To už si pořídil auto, aby lépe zvládl distribuci. Začátkem války ho někdo udal, že je žid, jenže od židů nebyl, tak musel shánět všechny potřebné doklady o svém původu.

Později se setkal s rodákem z Pastvin, panem Wagnerem, se kterým se znal už z Olomouce. Ten sháněl v Kyšperku prostory na výrobu elektrojištičů. Po domluvě se známým, p. Čamrem, mu byly uvolněny jeho prostory na podměstí vedle Petříkova mlýna a vznikla firma Wagner. Odborníci a většina zaměstnanců byli převedeni z Olomouce i z Pastvin a okolí. Po válce byla firma Wagner zrušena a celé osazenstvo přešlo do nově vybudované filiálky „Olomoucké elektrotechnické závody“. V prostorách na podměstí bylo umístěno učiliště OEZ.“

NÁŠ ROZHOVOR

MILOŠ KLIKAR (35) z Holic přes 20 let sbírá mechanické hodinky. Když si ráno natáhne hodinky, začíná pro něj den, a každým jejich natažením k nim získává vztah...

Proč sbíráš zrovna mechanické hodinky, a ne třeba historické hodiny?

Mechanické hodinky se mně vždy líbily, protože jsem vystudovaný strojař a mechanismus strojek mě doslova fascinoval – naprostá dokonalost na minimálním prostoru.

Říkáš, že jsi začínal se sbírkou na konci 80. let, to ale mechanické hodinky nebyly zrovna v módě...

Nebyly, v obchodech se vyskytovaly sporadicky, a na svou dobu byly drahé, stály kolem 2.000,- Kčs. Byly to hlavně značky Orient, Ruhla a levnější Prim. V této době byly oblíbené lacinější a přesnější quartzové hodinky.

Vysvětlí nám, kteří za vrchol techniky považujeme izolopu a provázek, rozdíl mezi quartzovým a mechanickým systémem.

S převratným systémem krystalu, který určuje čas a je nabíjen baterií, přišla v roce 1969 japonská firma Seiko. Quartzové hodinky jsou lacinější a přesnější, limitovaná nepřesnost je 1 sekunda/měsíc, hodí se na sport a hrubější zacházení. Dalším vodítkem je to, že quartzové hodinky netikají nebo že vteřinová ručička skáče po vteřinách, kdežto u mechanických hodinek plynule pluje.

Mechanické hodinky se natahují buď ručně korunkou, nebo uvnitř umístěný rotor reaguje na pohyby ruky, a tím se sám natahuje, tomu se říká automat. Mechanické hodinky nemají rády velké otřesy, rázy, změny teplot, to vše způsobuje změnu jejich přesnosti. Limitovaná nepřesnost je u nich 20 sekund/den. Kdo má ale rád mechanické hodinky, tak mu 20 vteřin za den nevadí, protože je krásna si je za 3 dny znova seřadit. A když večer usínáš a slyšíš jejich tikot, to je taky požitek...

Kdy se tedy mechanické hodinky dostaly na výsluní a čím si to vysvětluješ?

V polovině 90. let se situace obrátila. Lidé mají víc peněz a zajímají se o věci, které mají hodnotu. Většina quartzových hodinek velkou hodnotu nemá, je to jen záležitost designu, strojek do nich jsou vylišovány stroje. Záleží pouze na jejich nositeli, zda se mu přestanou líbit a za 500 Kč si koupí nové, nebo zajde k hodináři vyměnit si za 20,- Kč baterii a nosí je dál. Návrat mechanických hodinek je hodně způsoben obdivem lidí k práci hodinářů.

Takže záleží na každém, co pro něj hodinky znamenají...

Ano, pro někoho jsou jen ukazatelem času, pro jiného módním šperkem a někoho zajímají technicky. Jiné hodinky se nosí na sport a jiné do společnosti, někdo má hodinky uzavřené v trezoru jako svou investici – hodinky od nezávislých hodinářů mají často nevyčíslitelnou hodnotu.

Co se na hodinkách nejvíc cení, jejich historie?

To ani ne. Nezáleží na stáří, ale na unikátnosti jejich technického zpracování, na zručnosti hodináře. Zjednodušeně řečeno: každá komplikace navíc se cení. Existují hodinky s věčným kalendářem, dokážou spočítat přestupné roky, se stopkami (chronografem), umí měřit měsíční fáze, některé hodinky dokážou odbítet třeba každou čtvrt hodinu (s repeticí), mohou mít otočné ciferníky, nebo tzv. tourbillon, tj. mechanismus, který vyrovnává zemskou přitažlivost, která působí na hodinový strojek, čímž přispívá k jejich přesnosti. A to vše je mechanická záležitost – na základě koleček a soukolí, není tam žádný quartzový systém s tištěným spojem...

Abych to dokumentoval na příkladech: Einsteinovy osobní hodinky Longines, na kterých není žádná komplikace, jsou cenné svým příběhem. První potápěčské hodinky Blancpain fifty Fatomas, které si zadala Italové, aby mohli jejich potápěči za války připojovat na dno lodí bomby a načasovat je, jsou cenné historicky. Ale např. hodinky Patek-Philippe z r. 2004 se na aukci vydražily za 280.000 dolarů, protože jsou unikátní svým zpracováním.

Bylo nějaké zlaté období výroby mechanických hodinek?

Řekl bych, že to je teď. Přispívají k tomu kromě výstav a veletrhů i různá diskusní fóra na internetu, kam se zájemci přihlásí, vnesou požadavek na hodinky a lidé v těchto komunitách (našich i zahraničních) mu poradí, doporučí značku, výrobce, typ, atd. Když se lidé se zájmem o hodinky do takové společnosti dostanou, většinou je to nadchne a už tam zůstanou. Lidé si tam mezi sebou různě vyměňují nebo prodávají své hodinky, většinou na tom prodáváme, ale důležitější je ten zájem sám, radost ze společné záliby. Funguje to i jako jakýsi gentlemanský klub, protože pokud by někdo udělal na druhého podraz, je z komunity automaticky vyloučen. Řady zájemců rostou a s tím roste i nabídka...

Dnes se většina výrobních odvětví přesunuje na asijské trhy. Jak je to u hodinek?

Hodně podobně. Číňané rádi kopírují a nestydí se za to, naopak, čím věrnější kopie, tím víc jsou na to hrdí. Čínský trh produkuje velké množství hodinek, ať už svých značek s okopírovaným designem, anebo falzifikáty, kterých je u hodinek nepřeberné množství. Jsou tací, kteří si místo originálu, například hodinek Breitling za 150.000 Kč, koupí na holešovické tržnici falzum za 2.000 Kč. Falzifikáty jsou rozděleny do tří kategorií: A – nejlevnější, B – od 100 do 200 dolarů se strojkem ETA, a C – ty už pozná jen hodi-

nář, a někdy ani on ne – jejich cena se pohybuje kolem 50% ceny originálu.

A co ruské hodinky? Pro ruské vojáky byly „časy“ platidlem...

Ruské mechanické hodinky patří mezi levné, a proto jsou oblíbené. Jsou ideální pro toho, kdo s hodinkami začíná. Buď si koupí starší hodinky z burzy nebo nové z Ruska, které se pohybují od 4.000 - 15.000 Kč, anebo z Japonska v rozmezí 3.000 - 40.000 Kč. Pokud vím, ruské hodinky ale bývají někdy poruchové.

A naše Primky?

Prim se rozdělil na dvě firmy. Jedna si nechává vyrábět zboží na asijském trhu a mechanické hodinky vyrábí už jen Elton Prim v Novém Městě nad Metují. Dělají hodně na zakázku, Primky se např. dávají jako dárek státnickým návštěvám. Osobně si myslím, že jejich cena neodpovídá kvalitě. Samozřejmě „Primkaři“ na ně nedají dopustit, ale mně se zdají drahé. Výborné hodinky dělají Švýcaři, Němci, Italové, Japonci...

Kam tvá sbírka směřuje? Co vlastně hledáš?

Jsem věčný hledač. Hledám ideál, který neexistuje. Ale pro mě je důležitý proces hledání a pak to, že se s těmi hodinkami mohu potěšit – stejně jako filatelista se známkami nebo numismatik s mincemi. Ty sedmery hodinky, co mám, nemůžu ani unosit, ale mám je všechny rád, a kdybych měl nějaké prodat, těžko bych se s nimi loučil... Jako žena večer přemýšlí, jakou si ráno vezme sukni, tak já přemýšlím, jaké si vezmu hodinky... Hodinky jsou hezký svět!

Děkujeme za rozhovor.

M

**ZAJÍMAVOSTI
Z HISTORIE HODINEK****Hodinářské perpetuum mobile**

Stolní hodiny Atmos se v různých variantách vyrábějí už od r. 1936 a od té doby také slouží švýcarské vládě jako dar pro státní návštěvy. Atmos je výjimečné hodinářské dílo především pro svou konstrukci. Tyto hodiny, které vynalezl a sestrojil inženýr Jean Léon Reutter, jsou zdařilou hodinářskou verzí nikdy nekončících pokusů o sestrojení perpetuum mobile – tedy stroje, který se pohybuje bez jakýchkoli dodávek energie. Fyzikální nemožnost takové věci dokázal už Leonardo da Vinci. Atmos nicméně jeho teze na první pohled popírá. „Žije“ totiž ze vzduchu, přesněji řečeno ze změn atmosférické teploty. Základní součásti hodin je hermeticky uzavřená kapsle, naplněná speciálním plynem, který na pokles či zvýšení okolní teploty reaguje zvětšením svého objemu nebo naopak smrštěním. To se pochopitelně projevuje na

Nořit ruce do vody času.
Jít až na samé dno
budoucnosti, jež neprodlévá.
Sestupovat za zvuky,
které předtím nikdo nezaslechl,
a vědět, že neexistuje
život a naděje.
Rozmotařovat klubko
uvnitř duše
a svlékat mýty
jediným zášlehem oslňujícího světla.
Žít pro dnešní život,
a ne pro život zítřejší.
Být stále na samotné
špičce meče.
Zvolna pít čas
náš čas a naši nicotu.
V noci laskat
zmáčené hvězdy.
A ve dne polibky,
v nichž ostává bolest
a naznačuje tak, že je tu něco
divného, co nemíjí.

Julia Ucedi

ze španělštiny přeložil Jiří Holub

objemu kapsle, přičemž tyto změny jsou prostřednictvím komplikovaného systému převáděny na pohyb, který natahuje péro hodin. Jde o vysoce efektivní způsob získávání energie – Atmos vystačí se změnou o jeden Celsiův stupeň na dva dny.

Francouzská firma Jaeger-LeCoultre letos oslavuje 175. výročí svého založení. U počátku, v roce 1833, stál Antoine LeCoultre. Se svými patenty přispěl k rozvoji hodinářského řemesla, mezi nimi byl i vynález mikrometru, který hodinářům otevřel cestu do rozměrů v řádech tisícín milimetru a přispěl ke zvýšení přesnosti hodinek. V roce 1888 už firma zaměstnávala 500 řemeslníků různých profesí. Za uplynulých 175 let firma vyvinula přes tisíc různých strojků a podala více než 300 patentů. Dnes zaměstnává více než tisíc lidí. „Jsou trochu větší než obvyklé hodinky a jsou samonatahovací; jedině, co jejich majitel musí udělat, je projít se po místnosti několikrát sem a tam, osmiminutová procházka je dostatečná k tomu, aby hodinky šly dalších 24 hodin.“ Takto popsal na sklonku 18. století současník **Abrahama-Louise Perreleta** (1729-1826) jeden z jeho největších vynálezů – automatické natahování mechanického strojeku. Jméno tohoto vynálezce dnes nepřipomíná jen stále užívaný samonátaž prostřednictvím rotoru, ale i hodinářská značka Perrelet.

Heslo **Georgese Eduarda Piageta** (1855-1931), zakladatele švýcarské hodinářské dynastie Piagetů: „Udělat vše lépe, než je nezbytně nutné.“ *Watch magazine, 5,6/08*

RODINA

Ne, tohle dělat nebudu
naučte své dítě odmítat nevhodné nabídky

Sociální tlak je častou příčinou, proč děti začnou experimentovat s kouřením, alkoholem i drogami. Zvládnou-li těmto pokušením odolat, snižuje se riziko vzniku závislosti. Prospěje to i sebevědomí dítěte. Techniky odmítání lze úspěšně nacvičit. Málokdo rád říká ne. Odmítnutý protějšek pravděpodobně nebude potěšen a může se na nás zlobit. Obáváme se reakce, nepříjemných poznámek na tělo, zesměšnění i možného společenského dopadu. Neshodíme se před ostatními? Nebo máme jen zábrany druhému říci něco, co ho nepotěší? Proto se mnoho dětí, ale i dospělých často nechá zlákat k aktivitám, které by raději oželesi.

Proč říkat ne?

Kdo to umí, je ve výhodě. Je schopen odmítnout pro něj nevhodné nabídky nebo účast na akcích, na které se mu ani trochu nechce. Je u něj nižší riziko závislosti na kouření, alkoholu a drogách, i využívání ostatními. Neschopnost říci ne může mít zejména u dívek za následek i předčasné sexuální zkušenosti. Důležitý je i dopad na sebehodnocení a vnitřní rovnováhu. Kdo neumí odmítnout, často cítí hořkost a pochyby o sobě a své hodnotě.

Odmítání je možné a vhodné s dětmi nacvičit. Velmi totiž záleží na způsobu, jakým své odmítání žádající straně podáváme. Nepůsobí-li dítě sebestě, zvyšuje pravděpodobnost, že „protivník“ jej bude přemlouvat a nepříjemně naléhat. Snáže se stane i terčem zesměšnění. Působí-li naopak příliš suverénně, zvyšuje pravděpodobnost, že protějšek bude rozzloben nebo dotčen. Až na výjimky by se mělo odmítat tak, aby bylo zřejmé, že je odmítán konkrétní návrh, a ne protějšek. Při odmítání není třeba útočit, nebo vyvolávat pocity viny nabízejícího. Není dokonce ani třeba vysvětlovat. Pokud však dojde na vysvětlování, není dobré se odvolávat na autority a mínění ostatních. To působí dojmem zbabělosti a vymlouvání. Vysvětlení, že „rodičům by se to jistě nelíbilo“ ve většině vrstevnických skupin pravděpodobně vyvolá ušklíbání, ne-li ostřejší reakce.

Techniky odmítání

Způsobů, jak nevhodnou nabídku odmítnout, je více. Nejrychlejší je gesto, tedy zpravidla zavrtění hlavou nebo pohyb rukou. Někdy zmůže víc než tisíc slov. Hodí se do situací, kde nemá cenu vysvětlování. Podobně rychlý způsob je prostě říci ne. Je dobré připravit dítě na to, že nechce-li se zaplést do vysvětlování, má být připraveno toto ne zopakovat a zdůraznit (například: Prostě nechci). V případě, že dítěti na protějšku záleží a cítí, že je na místě vysvětlení, může odmítnout s vysvětlením (například: Nechci cigaretu,

DALŠÍ BIFTEK UŽ JE MOC

Tomáš Sedláček

Jednatřicetiletý T. Sedláček se narodil v Roudnici nad Labem. V dětství žil několik let ve Finsku a Dánsku, kde byl jeho otec zaměstnán jako pilot. Ve čtyřicetiletí dostal výjimečnou nabídku pracovat jako poradce pro tehdejšího prezidenta Václava Havla, který si Sedláčka vybral na doporučení Fakulty sociálních věd UK jako člověka s moderním vzděláním a čerstvým pohledem na ekonomii. Za Špidlovu vlády Sedláček nastoupil jako poradce ministra financí Bohuslava Sobotky a podílel se na přípravách daňové, penzijní a zdravotní reformy. I díky tomu se během stipendijního pobytu na americké univerzitě Yale v roce 2006 dostal mezi pět nejnadanějších mladých ekonomů světa » Young Guns: 5 Hot Minds in Economics« . Nyní druhým rokem pracuje jako ekonomický stratég ČSOB. Je členem nově ustavené desetičlenné Národní ekonomické rady vlády.

Čeká nás těžký rok, nebo předpovědi přehánějí?

Rozhodně bych nečekal žádnou katastrofu. Pár let jsme zběsile pádili kupředu a teď jen trochu zvolníme. Nic víc.

To zní až moc nadějně...

Pokud tuhle krizi hodnotíme čistě z pohledu ekonomie, nečeká nás nic tragického. Máme se nejlépe, jak jsme se kdy měli. Jak praví

nemám ráda cigaretový zápach z oblečení). Je možné spolu s odmítnutím nabídnout lepší možnost (Nechceš raději zvykačku?).

Asi nejlépe se přijímá odmítnutí s odložením (Dnes nemám čas, ale příště určitě přijdu nebo Snad později). Je vhodné ho použít u lidí, s nimiž se pravděpodobně již nesetkáme a v nebezpečných situacích. Je diplomatické, takže třeba u opilých lidí se snižuje riziko konfliktu. Nehodí se ho používat opakovaně u lidí, jež známe, nemyslíme-li ho vážně. Pak je lepší odmítnout jednou provždy (Nechci teď ani nikdy později, marníš čas).

Někdy je možné se odmítnutí vyhnout ignorováním nabídky, nebo převedením řeči na něco, co protějšek zaujme. Někdy je vhodné i odejít, což je vlastně také forma odmítnutí. Nabádejme děti, aby společnost a zábavu, která jim nesedí, dokázali opustit bez výčitek i obav, že to bude bráno jako útek.

Trénujte!

Vzorcům chování se děti učí nejvíce nápodobou. Rodiče, kteří nemají potíže se sebeprosazením, budou pravděpodobně dobrými vzory. Takoví ale nejsou všichni a ti ostatní mohou trénovat spolu s dětmi. Zcela jistě žádný z uvedených způsobů pro vás není nic nového, ale opravdu není marné si různé způsoby odmítání nacvičit doma při modelových situacích. Opravdu se potom v reálných situacích lépe nalézají slova i odvaha.

Mgr. Kateřina Lipinská, Děti a my, 6/08

bible: Musíme z Hospodinových rukou přijímat to dobré, i to špatné. A tohle pořád není to špatné - rozhodně ne tak, aby se politici museli předbíhat, kdo zlevní jídlo. V novém roce nejspíš hodně zpomalíme, v nejhorším případě budeme stagnovat, ale roku 2010 se podle všech předpovědí opět vrátíme k růstu. Otázka ale je, jestli je to takhle správně.

A jaká je odpověď? » Růst« už je přežití?

Ekonomové takové otázky a odpovědi neřeší. Naše věda bádá jen nad tím, jak maximalizovat růst.

Kromě ekonomie přednášíte i filozofii, citujete bibli, dva roky jste pracoval na Hradě u někdejšího prezidenta Václava Havla. Tipuju, že „maximalizace růstu“ vám jako recept na štěstí stačit nebude...

Jistě, pokud jsme nyní svědky nějaké krize, tak je v krizi celá naše civilizace. Kvůli tomu není třeba dlouze filozofovat ani sedět na Hradě. Tahle krize vyvěrá z deseti dvaceti let šiléného přežírání, šiléné nadspotřeby. To není čistě ekonomický problém.

Naše situace se v lecčems podobá římské říši před jejím zánikem: máme relativně bezproblémový život, s nikým pořádně neválčíme, svých ideálů jsme nějakým způsobem dosáhli a hlavním tématem našeho života se stala ekonomie. V momentě, kdy jsme zekonomizovali úplně všechno a kdy lidi zajímá leda to, jestli budou mít na výplatní páse víc nebo míň, tak je to podle mě jistá známka úpadku. Zvlášť pokud si uvědomíme, že z toho neexistuje cesta ven, protože politik dnes ve všech státech vyhrává jen na základě ekonomie. Musí slíbit ještě větší bohatství, jinak nemá šanci.

Růst a pokrok je na druhou stranu možná to, co drží nás svět pohromadě. Vážně se toho můžeme vzdát?

Pokud se máme skutečně vyléčit z krize, tak to chce celospolečenskou změnu. Přestat se přecpávat. Nemusíme se rovnou svléknout do naha, ale rozhodně bychom měli uzavřít těch několik posledních desítek let, říkejme jim třeba Doba duhová. V USA, ale i v Evropě a u nás jsme prostě spotřebovávali víc, než kolik jsme si mohli dovolit. Rodiny, podniky, banky, státy... všichni měli dluhy. Jakmile se to dělá ve velkém, už to nelze udržet.

Dlouho jsme balancovali na hraně, a teď jsme se o ní pěkně poezali. Dostali jsme se tak daleko, že standardní recepty už selhávají. Státy nutí lidi do spotřeby, nutí banky, aby znovu dávaly levné hypotéky - pokud možno všem - a pomalu se vracíme nazpátek do bodu číslo jedna. Ale pokud se neuskrovníme na nějakou přiměřenější úroveň konzumu, tak to jinak nepůjde. Vždyť my jsme nejbohatší civilizace na tomto světě i v historii lidstva!

Václav Havel nedávno utrousil, že nechápe, proč bychom měli za každou cenu dál růst, když je nás pořád stejně. Má pravdu? Nezní to trochu naivně?

Naivně to zní leda v konfrontaci s dnešní společností, kdy prostě nejsme schopni spo-

činout. Pokud růst pod dvě procenta je u nás považován za průsvih, kdy je potřeba spouštět krizové balíčky, tak je něco špatného v království dánském. Asi bychom se měli zamyslet nad tím, jestli nám náhodou nestačí to, co máme.

To se snadno říká, když si k tomu dáváme tatarák za pět set v restauraci s výhledem na Karlův most...

Já si aspoň nekupuji tatarák na dluh. A když na to přijde, klidně nemusím deset dnů jíst vůbec.

Vůbec?

Jasně, půst byl běžnou součástí diety našich předků. A navíc, mělo to duchovní náboj, nebyla to jen péče o tělo a touha zhubnout jako dnes. Půst je to, co naše společnost potřebuje. Pokud chcete, aby vám chutnalo jídlo, musíte mít hlad. Jenže naše společnost řeší problémy sytých. Jak pohostíte sytého? Vymyslíte drahá jídla z nudy, kančí na daň-čím a tak... Prostě hloupostí. Přitom sytého už stejně nepotěšíte, dokonce ho zvýšením spotřeby můžete ještě víc rozladit.

Chceme-li obnovit chuť jídla, můžeme si buď dávat šíleně drahé delikatesy, nebo si dát půst a pak nám bude chutnat chleba s máslem. A budeme z toho mít úplně stejný užitek.

Jak dlouho jste půst vydržel vy?

Asi deset dní. Místo jídla jsem pil vodu s javorovým sirupem, vymačkal do toho limetky a přidal pepř, bylo v tom všechno, co tělo potřebuje. A pak zjistíte, že hlad je psychická záležitost, že jde jen o to překonat ten zvyk, že pusa chce neustále žvýkat něco tuhého. Jinak je to fajn, máte spoustu času, odpadnou snídaně, obědy, večere plus všechno přemýšlení o jídle, nemusíte chodit nakupovat, nepijete, nekouříte. Všechno se zpomalí, protože tělo nemá energie nazbyt, a popadne vás taková hloubavější nálada. Je to opravdu příjemné, po Vánocích to všem doporučuju.

Václav Klaus, jemuž pořád věří 60 procent Čechů, půst nedoporučuje. Radí: » Utrácet, utrácet, utrácet...«

Ale ano, to chápu, to je bezprostřední praktické řešení. Dluhy a spotřeba jsou naše droga, kterou nelze jen tak vysadit. I narkoman na začátku léčby potřebuje svou dávku, nelze to snížit ráz naráz.

Pochybuju, že prezident to myslel takhle...

Dnešní prezident umí dobře vycítit, co lid žádá. A podle toho se chová. Naše civilizace je rozmazlená a potřebuje růst, jinak upadá do nacismů a dost agresivních řešení. Bohužel musíme růst, jinak přijde krize. Ve třicátých letech z toho vznikl nejen Hitler, ale celá řada dalších podobných režimů v Itálii, ve Finsku, v Maďarsku, na Slovensku...

To říkáte jako paralelu s dneškem?

Ne, to ne, ta dnešní krize nebude z hlediska životní úrovně tak hluboká jako ve třicátých

letech. Jednak jsme na daleko vyšším levelu, kdy pád o pár procent nikoho nezlikviduje, a jednak lze čekat, že už v roce 2010 se svět vrátí na růstovou trajektorii.

Pokud ale porosteme ve starých špatných kolejích, kam se dostaneme?

Vyzývám filozofy, ať mluví a najdou odpověď, kam tohle všechno spěje. Já k tomu můžu říct pouze to, co ukazují ekonomické grafy i selský rozum: bavíme-li se jen o Česku,

tak za posledních dvacet let jsme nepředstavitelně zbohatli a nezabije nás ani mírný pokles. Kdo si v roce 1989 uměl představit, že pojedeme do Německa nebo do Skandinávie, aniž bychom s sebou museli vézt batoh plný konzerv? Že půjdeme na Západě do restaurace, že nebude problém lyžovat v Rakousku? A přitom bude lidem zatěžko platit třicet korun u doktora.

Co z toho plyne?

Z toho plyne, že je fajn, když se nám daří, ale že po dlouhé době prudkého růstu se může také stát, že to chvíli nejde. Když se podíváte, jak od války rostl Wall Street, do 80. let křivka stoupá velmi velmi zvolna, zato posledních dvacet let, v době globalizace, to je úplný Mount Everest. Tak strmý nárůst nikdy předtím nenastal.

Je to důkaz, že se Řím zhroutí?

Jsou tu podobné příznaky. Když se vrátím k jídlu, můžete si všimnout, že dnes z jídla vytahujeme ty nejužší části, tuky a cukr. Ale jde o paradox, cukry a tuky byly vždy to nejuživnější. Libová panenka, v tom nebyla žádná energie, to se dávalo psům, Když sníte steak, tak prý na jeho zpracování spotřebujete polovinu energie, kterou tělo získá. My z jídla vytahujeme to nejuživnější, abychom mohli jíst a přitom nejíst. Vlastně je to jen hygieničtější forma toho, co dělali Římané nebo šlechtici ve středověku, když si do krku strkali pírkou.

Anebo všechna ta kosmetika a životospráva, to je jak hledání elixíru mládí. V krému musí být vždy nějaká tajemná exotická bylina, ženšen nebo ginkgo biloba. Okurka je pouze pro chudší, ta to být nemůže. A pak to na sebe natíráme nebo to jíme, abychom byli neustále mladí a fit. Nebo zábava: i to je dnes průmysl a byznys, vytváříme si kolem sebe virtuální světy, abychom se dokázali zabavit. Je zajímavé, jak šlo v poslední době nahoru science-fiction a nejrůznější fantasy světy. Prostě pohádky, jako bychom se vraceli do věku dítěte, které si jen hraje, poslouchá pohádky a baví se. Sedíme na gauči, jíme křupky a kupujeme si dobrodružství.

Máte dvouletého syna Kryštofa. Vidíte nějakou naději, že se jeho generace polepší? Co ho čeká?

Foto: L. Formánek

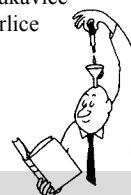
Asi ne tak závratný růst bohatství jako nás. Důležité je opakovat si, že už za nás lidstvo zbohatlo hodně a že teď může být štěstí někde jinde. Makáme od rána do večera v práci, kterou nemáme rádi, abychom si koupili věci, které nepotřebujeme. To je citát z Klubu rváčů.

My jsme uspokojení z konzumu vytěžili do mrtvé, tam už není ani kapka. Jít v tom dál, to je, jako bychom chtěli nacpanému člověku udělat radost tím, že mu nacpeme ještě jeden steak do pusy. Přitom si jenom potřebuje odpočinout. Trpíme nedostatkem nedostatku. Všechno máme, po ničem netoužíme. A kde umře touha, umře i naplnění.

*ptal se Jiří Nádoba,
Vikend, magazin Hospodářských novin,
2.1.09*

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 14.2.	18 h. Lukavice
neděle 15.2.	6. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Lv 13,1-2.45-46
8.45 h. Mistrovice	Ž 32
10.15 h. Orlice	1. Kor 10,31-11,1 Mk 1,40-45
sobota 21.2.	18 h. Mistrovice
neděle 22.2.	7. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Iz 43,18-19.21-25
8.45 h. Lukavice	Ž 41
10.15 h. Orlice	2 Kor 1,18-22 Mk 2,1-12
Popeleční středa 25.2.	18 h. Kunčice
sobota 28.2.	18 h. Lukavice
neděle 1.3.	1. postní
7.15 h. Letohrad	Gn 9,8-15
8.45 h. Mistrovice	Ž 25
10.15 h. Orlice	1 Petr 3,18-22 Mk 1,12-15
sobota 7.3.	18 h. Mistrovice
neděle 8.3.	2. postní
7.15 h. Letohrad	Gn 22,1-2.9a-18
8.45 h. Lukavice	Ž 116
10.15 h. Orlice	Ř 8,31b-34 Mk 9,2-10

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741